

APRANGOS IR TEKSTILĖS SEKTORIAUS IŠŠŪKIS – PROFESIJOS REABILITACIJA

*Interviu su Lietuvos aprangos ir tekstilės įmonių
asociacijos prezidentu **Linu Lasiausku***

Justas Gavėnas, CMC

Išsilavinimas:

- VU (1996 - 1998). Tarptautinio verslo administravimo magistras
- VU (1992- 1996). Tarptautinio verslo administravimo bakalauras

Profesinė karjera:

- Lietuvos aprangos ir tekstilės įmonių asociacijos prezidentas (nuo 2008)
- UAB "Lengvosios pramonės centras" generalinis direktorius (nuo 1999)
- Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto narys (2004 – 2010)

Pasiekimai:

- Lietuvos aprangos ir tekstilės įmonių asociacija:
  - inicijuota virš 20 eksporto skatinimo projektų, leidusių sektoriaus įmonėms ženkliai padidinti eksportą (1999 – 2012)
  - kaip Europos Komisijos ekspertas dalyvavo ruošiant Europos Komisijos studiją "Tekstilės, aprangos ir odos produktų sektoriai reikalingų kompetencijų analizė Europos Sąjungoje ("Skills scenarios for the textiles, wearing apparel and leather products sector in the European Union) (2008)
  - kaip ekspertas dalyvavo ruošiant Lietuvos aprangos ir tekstilės pramonės įmonių asociacijos studiją "Lietuvos aprangos ir tekstilės pramonės strategija 2009 - 2013 m." (2008)
- Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas – pirmininkavo šio komiteto darbo grupei, teikusiai Europos Komisijai ir Europos Parlamentui pasiūlymus dėl ES tekstilės, aprangos ir avalynės pramonės ateities (2008 - 2010)

Linas Lasiauskas

Justas Gavėnas,
EKT: "Susidaro įspūdis, kad lengvosios pramonės įmonių sektorius dabartiniu metu išgyvena tam tikrą renesansą, nors visai neseniai buvo nurašytas kaip neperspektyvus? Kodėl?"

Linus Lasiauskas: "Lengvoji pramonė – ne visai realijas atspindintis pavadinimas, nes šiam sektoriui iš tikrųjų nėra lengva jau gera dešimtmetį. Ypač sudėtingi buvo 2005 m., tepraėjus vos daugiau nei pusmečiui po Lietuvos priėmimo į ES narius ir nespėjus deramai apšilti vieningos rinkos platybėse, jau buvo atvertos sienos neribotam ir nevaržomam tekstilės ir aprangos gaminių iš trečiųjų šalių importui. Tai neigiamai paveikė daugelį sektoriaus įmonių, kai kurios iš jų buvo priverstos užsidaryti, kitos restruktūrizavosi. Kita vertus, tapusi globalios rinkos dalimi Lietuvos lengvoji pramonė išmoko lanksčiai ir operatyviai reaguoti į bet kokius rinkos pokyčius ir tai šiam sektoriui padėjo ir padeda sėkmingai išgyventi – netgi galima sakyti, kad šią pastarąją ekonominę krizę lengvosios pramonės sektorius įveikia kur kas geriau nei daugelis kitų šalies ūkio sektorių. Na, o dėl sektoriaus "nurašymo", tai čia labai tiktų šiek tiek perfrazuota rašytojo Marko Tveno frazė "gandai apie aprangos ir tekstilės sektoriaus mirtį buvo gerokai perdėti".

"Gandai apie aprangos ir tekstilės sektoriaus mirtį buvo gerokai perdėti"
(L. Lasiauskas)

Justas Gavėnas,
EKT: "Kokie didžiausi iššūkiai, problemos laukia aprangos ir tekstilės sektoriaus įmonių 2012 - 2013 metais? Kaip ketinama su jais susidoroti?"

Linus Lasiauskas: "Kaip minėjau, šalies aprangos ir tekstilės sektoriaus įmonės absoliučią savo pagaminamos produkcijos dalį parduoda ES šalyse, ypač Vokietijoje, Skandinavijoje, D. Britanijoje. Ekonominė recesija, šiuo metu vyraujanti daugelyje ES šalių, verčia nerimauti dėl tolygaus sektoriaus vystymosi ir plėtros. Tam alternatyva – naujų rinkų paieška. Naujos rinkos – tai ir tradicinės, bet nepakankamai įsisavintos, pvz. Rusija, bei naujos, į kurias dar nebuvo eksportuota produkcijos – Japonija, Kinija, Artimųjų Rytų regiono valstybės".

Justas Gavėnas, EKT:

"Kokias prognozuojate lengvosios pramonės sektoriaus perspektyvas?"

Justas Gavėnas, EKT:

"Kokius Jūs matote būdus, kuriais dar labiau galima būtų padidinti sektoriaus įmonių efektyvumą gamybos srityje?"

Linus Lasiauskas: *"Be abejonės, įmonės ir toliau bus labiau orientuotos į užsienio rinkas. Lietuvos aprangos gamintojų tikslinis segmentas – vidutinės klasės vartotojas, kuris perkant prekę vadovaujasi ne vien pigiausios kainos principu, bet kuriam svarbūs ir kiti kriterijai – prekės kokybė, kilmė, kaip produktas gaminamas ir t.t. Tikėtina, kad Lietuvoje pardavimai taip pat turėtų didėti augant vidutinės klasės vartotojų sluoksniui, kuris, deja, šiuo metu yra labai nedidelis".*

Linus Lasiauskas: *"Sektoriaus įmonių klasterizacija – bendradarbiavimas vykdant užsakymus, kiekvienai besispecializuojant tam tikroje gana siauroje produkto gamybos srityje ar net tik kokioje konkrečioje gamybos proceso operacijoje ženkliai padidintų gamybos efektyvumą. Deja, klasterizacijos procesas kol kas kelių skinasi sunkiai..."*

"Viena iš tipinių nesėkmės priežasčių – bandymas į kitą rinką eksportuoti vienoje užsienio rinkoje jau pasiteisinusį produktą, visiškai neadaptavus šio produkto tai naujai rinkai, neatsižvelgiant į vartotojų skonį. Sakysime Vokietijoje sėkmingai parduodamas gaminyš nebūtinai sėkmingai bus parduotas, pavyzdžiui, Suomijoje" (L. Lasiauskas)

Justas Gavėnas, EKT:

"Kodėl klasterių, kooperacijos ir kt. kolektyvinio konkuravimo pasaulinėje rinkoje idėjos sunkiai realizuojamos Lietuvos lengvosios pramonės įmonių tarpe?"

Linus Lasiauskas: *"Nesakyčiau, kad vien tik lengvosios pramonės įmonių tarpe – tai visos Lietuvos verslo problema. Ir turbūt nėra paprasta pateikti vienareikšmį atsakymą, kodėl?.. Manychiau, kad tam reikia laiko. Viena iš pagrindinių priežasčių – stipraus lyderio nebuvimas besikooperuojančių įmonių grupėje".*

Justas Gavėnas,

EKT: "Kokių technologinių naujovių galime sulaukti aprangos ir tekstilės sektoriuje artimiausių kelerių metų bėgyje?"

Linus Lasiauskas: "Šia tema galima būtų kalbėti ir kalbėti, nes aprangos ir tekstilės sektorius – ypač imlus naujovėms. Panaudojimo galimybės – visiškai beribės, - tai ir "protingi" drabužiai, patys reguliuojantys audinio temperatūrą priklausomai nuo išorės temperatūros, ir tokie sprendimai kaip sportinio drabužio apykaklėje įmontuotas "nematomas" šalmas, kuris išsiskleidžia smūgio metu ir veikia oro pagalvės principu. Tokie statiniai, kaip Miuncheno oro uostas, kurio stogas padengtas tekstiline danga - dar vienas neišmatuojamų tekstilės panaudojimo galimybių pavyzdys".

"Aprangos ir tekstilės sektorius – ypač imlus naujovėms. <...> Tokie statiniai, kaip Miuncheno oro uostas, kurio stogas padengtas tekstiline danga - dar vienas neišmatuojamų tekstilės panaudojimo galimybių pavyzdys" (L. Lasiauskas)

Justas Gavėnas,

EKT: "Ar galima tikėtis, kad šių kol kas sunkiai suvokiamų sprendimų dalimi gali tapti ir Lietuvos tekstilės įmonės?"

Linus Lasiauskas: "Lietuvos įmonės irgi gana aktyviai dalyvauja, diegiant naujoves. Kai kurios iš jų dalyvauja tarptautiniuose konsorciumuose, kitos – aktyviai bendradarbiauja su ES ir kitų pasaulio šalių mokslo institucijomis, tyrimų centrais ir operatyviai šias naujoves pritaiko. Keletas pavyzdžių: UAB "Omniteksas" gamina trikotažo gaminius iš pieno baltymo pluošto. Kitas pavyzdys – įmonė "Klasikinė tekstilė", kuri tradicinius lininius audinius sugeba pritaikyti netradiciniuose sektoriuose – šviestuvų gobtuvų gamyboje. Dar vienas pavyzdys – įmonė "Garlita", gaminanti megztinius, prisotintus vitaminu E, apsaugančius nuo vabzdžių, apsaugančius nuo elektromagnetinių spindulių ir elektrostatinio krūvio, atsparius ugniai, atsparius pjūviams ir aštriems daiktams, apsaugančius nuo UV spindulių, bakterijų ir t.t. Čia tik keletas pavyzdžių, tokių įmonių Lietuvoje yra ne viena ir ne dvi, be abejo norėtusi, kad jų būtų dar daugiau".

Justas Gavėnas, EKT:

"Jūs aktyviai dalyvaujate tarptautiniuose projektuose. Kokius iššūkius sprendžia Europos mados pramonė?"

Linus Lasiauskas: *"ES aprangos ir tekstilės sektorius nėra vienalytis. Galima sakyti, Europa šiuo atžvilgiu yra padalinta į 2 dalis : Europa – gamintoja, kuriai priklauso visos naujosios ES narės ir daugelis Pietų Europos šalių kaip Portugalija, Italija, Ispanija, Prancūzija. Ir Europa – importuotoja, kuriai galima priskirti Beneliukso, Skandinavijos šalis, Jungtinę Karalystę ir dalinai Vokietiją, - tai šalys, kuriose jau aprangos ir tekstilės produkcija beveik negaminama, gamyba perkelta į trečiąsias šalis".*

"Išskirtinumas, aukšta kokybė, inovatyvūs pritaikymai, prekinio ženklo vystymas, - tai tie elementai, kuriuos būtina kuo greičiau įsisavinti ir mūsų gamintojams" (L. Lasiauskas)

Linus Lasiauskas: *"<...> Natūralu, kad šių šalių interesai dėl tekstilės ir aprangos sektoriaus ateities labai skirtingi – vienos šalys pasisako už tam tikras apsaugos priemones ES gamintojams, kitos – už dar didesnę prekybos liberalizavimą ir tekstilės ir aprangos gaminių importo iš trečiųjų šalių bet kokio apribojimo panaikinimą. Žinant tai, galbūt ir dalinai pateisinama visiškai nekonkreči Europos Komisijos pozicija ES tekstilės ir aprangos sektoriaus atžvilgiu. Jeigu kalbėtume apie atskiras šalis, tai Lietuvai turbūt turėtų būti pavyzdys tokios šalys kaip Italija ar Prancūzija, kurios, nepaisant labai aukštų darbo jėgos kaštų šiose šalyse, išsaugojo gana konkurencingą aprangos ir tekstilės sektorių. Tai buvo pasiekta orientuojantis į aukštą pridėtinę vertę kuriančius produktus - išskirtinumas, aukšta kokybė, inovatyvūs pritaikymai, prekinio ženklo vystymas, - tai tie elementai, kuriuos būtina kuo greičiau įsisavinti ir mūsų gamintojams".*

LATIA KOMPETENCIJŲ UGDYMO PROJEKTAS:

- „Lietuvos aprangos ir tekstilės pramonės įmonių darbuotojų kvalifikacijos, žinių ir gebėjimų tobulinimas, didinant jų galimybes prisitaikyti prie pramonės ir rinkos poreikių bei pokyčių“, trukmė – 2009 – 2012
- Projekte dalyvavo 11 lengvosios pramonės įmonių (ne visos jos asociacijos narės)
- Projektą iš dalies finansavo Europos socialinis fondas
- Skirta parama - 2.800.000,00 LTL
- Darbuotojų mokymams išleista iki 2.500.000,00 LTL

YPATINGO SUSIDOMĖJIMO SULAUKUSIOS MOKYMŲ TEMOS:

- Įmonių veiklos planavimo ir organizavimo profesinės kompetencijos įmonių vadovaujančiam personalui: 102 mokymų dalyviai, mokymų trukmė – 36 dienos
- Procesų valdymo technikos, metodai: 434 mokymų dalyviai, mokymų trukmė – 96 dienos
- Pardavimo ir klientų globos įgūdžių gerinimas: 158 mokymų dalyviai, mokymų trukmė – 28 dienos
- Finansai ne finansų specialistams: 31 mokymų dalyvis, mokymų trukmė – 3 dienos
- Anglų kalbos mokymas: 69 mokymų dalyviai, mokymų trukmė – 360 val.
- Siuvimo įgūdžių mokymas ir tobulinimas. Siuvimo cecho procesų optimizavimas. Gamybos efektyvumo gerinimas: 168 mokymų dalyviai, mokymų trukmė – 120 d.

Justas Gavėnas,

EKT: "Kokios kompetencijos labiausiai reikalingos darbuotojams aprangos ir tekstilės sektoriuje?"

Justas Gavėnas,

EKT: "Ar sutinkate su teiginiu, kad daugelis gamybinių įmonių lengvosios pramonės sektoriuje, pagaminę produkciją, neturi pakankamai kompetencijų ją eksportuoti ir parduoti?"

Linas Lasiauskas: "Gebėjimas gaminti – visų gamybos proceso technologinių niuansų žinojimas, o taip pat ir gebėjimas kurti, inovuoti. Pastaruoju metu ypač aktualus su produkto pardavimu ir rinkodara susijusių kompetencijų tobulinimas, nes šios kompetencijos pastaruosius 20 metų nebuvo vystomos ir tai suprantama – Lietuva buvo daugiau kaip gamybos bazė užsienio užsakovams, kurie jau savo ruožtu užsiėmė produkto realizacija. Šiuo metu vis daugiau sektoriaus įmonių kuria savo prekinis ženklus, todėl ypač aktualios tampa tokios kompetencijos kaip vizualinė komunikacija ir t.t. Verslumo ugdymas – dar viena tiek šiam sektoriui, tiek ir visiems kitiems verslams svarbi savybė, kurią būtina ugdyti".

Linas Lasiauskas: "Dalinai sutinku ir kaip minėjau, tam yra objektyvių priežasčių - dar visai neseniai eksporto ir pardavimo įgūdžių nereikėjo, pakako gerai gaminti. Kita vertus, sektorius apie 80% savo pagaminamos produkcijos eksportuoja pagrinde į ES šalį, didėja ir gatavo produkto pardavimai. Sėkmės pavyzdžių yra gana daug. Keletas įdomesnių: Japonijoje lietuviški lino gaminiai turbūt žinomi labiau nei pati Lietuva. Kitas pavyzdys – viena Lietuvos kompanija gamino uniformas JAV kariuomenei Artimuosiuose Rytuose, kita rengė 2010 m. PAR vykusio pasaulio futbolo čempionato pagalbinį personalą, o dabar rengs šių metų vasarą Lenkijoje ir Ukrainoje vyksiančio Europos futbolo čempionatą aptarnausiančias priešgaisrinės apsaugos tarnybas. Be abejo, būna ir nesėkmių. Viena iš tipinių nesėkmės priežasčių – bandymas į kitą rinką eksportuoti vienoje užsienio rinkoje jau pasiteisinusį produktą, visiškai neadaptavus šio produkto tai naujai rinkai, neatsižvelgiant į vartotojų skonį. Sakysime Vokietijoje sėkmingai parduodamas gaminys nebūtinai sėkmingai bus parduotas, pavyzdžiui, Suomijoje".

Justas Gavėnas, EKT:

"Profesinis mokymas ilgą laiką yra krečiamas vidinių problemų. Kaip sprendžiate siuvėjų ir kitų pirmoje grandyje dirbančių specialistų darbo įgūdžių tobulinimo klausimus lengvosios pramonės įmonėse?"

Linus Lasiauskas:

"Profesinio mokymo lygis iš tikrųjų netenkina. Profesines mokyklas baigę absolventai visiškai neturi tų praktinių įgūdžių, kurie yra būtini, norint sėkmingai integruotis į įmonės veiklą. Taip yra dėl pernelyg didelio atotrūkio tarp profesinėse mokyklose suteikiamų žinių ir praktinio jų poreikio. Įmonės šią problemą sprendžia labai paprastai - iš mokyklų atėjusius jaunos žmones dar kartą apmoko savo lėšomis. Be abejo, tai nėra tas kelias, kuriuo reikėtų eiti. Džiugina kelerios pastarojo meto iniciatyvos, kurios yra nukreiptos šiai situacijai taisyti - laukiame startuojant projekto "Profesijos mokytojų ir kolegijų dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas", kuris leistų profesinių mokyklų dėstytojams tobulinti savo profesinius įgūdžius darbo vietose įmonėse ir vėliau tas savalaikes žinias perteikti studentams. Kita daug žadanti naujovė – profesinio mokymo kuponų įvedimas, kuris dalinai kompensuotų darbdavio kaštus, susijusius su bedarbio ar įspėto apie atleidimą darbuotojo perkvalifikavimu ir jo paruošimu naujai darbo vietai."

"Profesines mokyklas baigę absolventai visiškai neturi tų praktinių įgūdžių, kurie yra būtini, norint sėkmingai integruotis į įmonės veiklą. Taip yra dėl pernelyg didelio atotrūkio tarp profesinėse mokyklose suteikiamų žinių ir praktinio jų poreikio" (L. Lasiauskas)

Deja, abiejų šių iniciatyvų rezultatų dar teks ilgokai palaukti, tuo tarpu situacija darbo rinkoje lengvojoje pramonėje yra įtempta jau dabar, trūksta darbuotojų. Darbo biržos duomenimis, 2011 metais tekstilės gaminių, drabužių siuvimo ir odos gamyba įregistravo 6,3 tūkst. laisvų darbo vietų, o įdarbinta buvo apie 4 tūkst. žmonių, t.y. ženkliai mažiau, nei sektoriaus poreikis."

“Pagrindinis asociacijos tikslas - "reabilituoti" tekstilininko profesijos prestižiškumą, kuris šiuo metu nepelnytai mažas. To pasekmė – šios profesijos jauni žmonės jau nenori rinktis ir mes matome, kad jau prarandami per ilgus metus įgyti technologiniai įgūdžiai gaminti kokybišką produktą” (L. Lasiauskas)

Justas Gavėnas, EKT:

"Kokie asociacijos planai artimiausių kelerių metų bėgyje? Kokių konkrečių iniciatyvų ketina imtis asociacija, siekdama dar labiau paversti įmones konkurencingomis?"

Linus Lasiauskas: *"Pagrindinis asociacijos tikslas -*

"reabilituoti" tekstilininko profesijos prestižiškumą, kuris šiuo metu nepelnytai mažas. To pasekmė – šios profesijos jauni žmonės jau nenori rinktis ir mes matome, kad jau prarandami per ilgus metus įgyti technologiniai įgūdžiai gaminti kokybišką produktą. Praradus gebėjimą gaminti iškyla grėsmė ir sektoriaus konkurencingumui. Kita svarbi užduotis – skatinti gamintojus kurti ir parduoti produktus su savo prekiniais ženklais".

APIE LIETUVOS APRANGOS IR TEKSTILĖS ĮMONIŲ ASOCIACIJĄ (LATIA):

- Lietuvos aprangos ir tekstilės įmonių asociacija LATIA – šalies aprangos ir tekstilės gamintojus atstovaujanti verslo organizacija, šiuo metu vienijanti apie 200 narių
- LATIA įkurta 1991 metais
- Pagrindinis LATIA veiklos tikslas - narių interesų atstovavimas:
  - Potencialių verslo partnerių paieška, verslo misijų ir tarptautinių parodų organizavimas
  - Informacijos teikimas, narių konsultavimas
  - Mokymų organizavimas

EKT KOMPLEKSINIAI SPRENDIMAI ASOCIACIJOMS: KLIENTŲ ATSILIEPIMAI

Lietuvos inžinerinės pramonės asociacija (LINPRA)

"Strategija, efektyvumas, vertė – būtent tai mums svarbiausia per visus 5 – erius metus bendradarbiaujant su EKT. Tai konsultantai, sugebantys vykdyti ir suvaldyti didelės apimties, ilgalaikius, kompleksinius mokymus bei konsultacinius projektus"

Direktorius
Dr. Henrikas Mykolaitis

Prezidentas
Artūras Listavičius

Alkoholiniais gėrimais prekiaujančių įmonių asociacija (AGPIA)

"Su EKT bendraujame keletą metų. Žinome, kad galime jais pasitikėti. Mums EKT daugiau nei verslo partneriai – tai draugai, kurie niekada negali išmintingo patarimo ir visada stengiasi padėti"

Alkoholiniais gėrimais prekiaujančių įmonių asociacija

Strategija. Efektyvumas. Vertė

UAB "Ekonominės konsultacijos ir tyrimai"

J. Jasinskio g. 16, Vilnius, LT - 01112

Tel.: (+370 5) 25 26 225

Faks.: (+370 5) 25 26 226

El. paštas: ekt@ekt.lt

www.ekt.lt